ANA TILIN OQITIW METODIKASI

Sharapova Hurliman Zayırbek qızı

Sarsenbaeva Anar Onalbay qızı

Ájiniyaz atındağı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

Baslawısh tálim fakulteti 2-v kurs talabası

ANNOTACIYA

Bul maqalada baslawısh klasslarda ana tli oqıtıw metodikasınan paydalanıw hám oqıwshılardıń ana tili sabaqlığına qızığıwshılığın arttırıw haqqında sóz etiledi.

Gilt sózler: *Ana tili, metod, oqiw, jaziw.*

Metod tiykarınan grekshe,, metodos" sózinen alıngan bolıp, ,,biliw hám izertlew manilerin,,ańlatadı.

Metodika qandayda bir jumıstı orınlaw, ámelge asırıw, ótew etiw metodlarinin, usıllarınıń jıyındısı yamasa o qitiw usılları haqqidagi ta 'lim-tarbiya beriw metodlari, jolları hám quralları haqqındağı pan bolıp tabıladı. Baslangısh klaslarda ana tili oqıtıw metodikası joqarı klaslarda ana tili oqıtıw metodikasınıń dáslepki basqıshı bolıp, ol tekseretugin máselelerdi baslangısh klass oqıwshılarına nátiyjeni ámelde qollanıwin (muwapıq túrde) uyretedi. Usınıń menen birge, baslangısh klaslarda ana tili oqıtıw metodikasınıń ayriqsha qásiyetleri bar. Baslangısh klaslarda ana tilin oqıtıw grammatika, orfografiya hám oğan baylanıslı halda sóylew ósiriw metodikasi emes, bálki xat-sawat úyretiw, klassta hám klasstan tısqarı oqıw metodikaların da óz ishine aladı. Usılardan kelip shıgıp, baslangısh klaslarda ana tili oqıtıw metodikası páni tómendegi wazıypalardı atqaradı:

a) baslangısh klaslarda ana tili stuldıń onı, kólemi hám ámeldegi sistemasın, yağnıy kurstıń (xat-sawat úyretiw, oqıw, gram matika, orfografiya, sóylew ósiriw hám t.b.) programmasın belgilew hám tiykarlaw;

b) oqıw hám jazıwdan bilim hám kónlikpelerdiń qáliplesiwikornisinde da bul processda oqıwshılar dus keletuǵın qıyınshiliqlardi úyreniw, qátelerdiń sebebin analiz qılıw, olardıń aldın alıw hám tuwrılawǵa járdem beretuǵın jumıs túrlerin islep shıǵıw;

d) ana tilinen beriletuǵın oqıw materialın oqıwshılar anıq tusinikli hám puqta ózlestiriwine, olarda alǵan bilimlerin ámeliyatda qollana alıwǵa hám oqıwshılardin ulıwma rawajlanıwına, yaǵnıy olardin zeyni, yadın, bayqaǵıshlıǵın, yadda saqlawın, logikalıq oylawın, dóretiwshilik oylawın, sóylewin ósiriwge járdem beretuǵın metod hám qurallardı islep shıǵıw ;

e) ana tilin úyretiw menen baylanıslı halda mektepler aldına qoyılǵan tárbiyalıq wazıypalardı ámelge asırıw, oqıwshılarda etikalıq hám estetik sapalardı qáliplestiriw.

Ana tili oqıtıw metodikası tálimdiń túrli basqıshlarında oqıwshilardin bilim, konlikpe hám ilmiy tájriybelerin anıqlaydı, oqıwdıń tabısı hám kemshiliklerin belgileydi, sebebin izleydi, qáte hám kemshiliklerin saplastırıw usılların tabadı. Ana tili metodikası ta ‘lim sistemasınıń barlıq basqıshlarin da ana tilin oqıtıwdıń izbe-izlik hám uzliksizligin támiyinleydi. Mektepge shekem tárbiya shólkeminde, tiykarlanıp, balardin sóylewin ósiriw názerde tutıladı. Baslanǵısh klassta oqıwshılar sóylewin ósiriwden tısqarı, ana tilinen elementar teoriyalıq túsiniklerdi ámeliy ózlestiriwleri da názerde tutıladı. Ana tili metodikasın ulıwma pedagogika menen bólew ásirese baslanǵısh klaslarda zárúrli bolıp tabıladı.

Kishi jasdaǵı oqıwshılardin jámáátlik hám jeke oqıw iskerliginde zárúr bolǵan kóp ádet hám kónlikpeleri ele tárbiyalanbaǵan boladı. Shólkemlik, jamaat jumisına tez kirisiw, itibar menen esitiw, oqıw hám jazıw, aktiv hám ózbetinshe islew, barlıq islerdi puqta hám sárenjam orınlaw sıyaqlı ko‘nikpe hám ádetler oqıtıwshı hám mektep úshek onidan ámelge asıri|adigan uliwma pedagogik ilajlar sistemasın quraydı. Tárbiyanıń sogan uqsas teoriyalıq hám ámeliy máselelerin pedagogika islep baradi. Oqıtıwshı pedagogikalıq talaplardı ámelge asırsa ǵana, ana tiline
tálim-tárbiya tárepinen payda keltiretuǵın etip uyretedi.

Ana tili oqıtıw metodikası qaraqalpaq tiliniń m a’lim bólegin teoriyalıq Tiykarin názerde tutadı, sol sebepli de fonetikalıqa hám fonologiya, leksikologiya hám

frazeologiya, so‘z soǵılıwı hám etimologiya, grammatika — morfologiya hám sintaksis, stilistika, sonıń menen birge, orfoepiya, grafika, orfografiya sıyaqlı pánler ana tili metodikasınıń zárúrli bolegi esaplanadı.

Ana tilin oqitiw metodikasin metodologiyaliq tiykarlar turaqli biliw teyoriyasi bolip tabiladi. Bul pannin bas waziypasi oqiwshilardin tili,sozlik bayligin toliq ozlestirip aliwin ta, minleydi.

Oqıwshılarǵa ana tilin úyretiw, olardı tárbiyalaw hám hár tarepleme rawajlandırıw wazıypasınan kelip shıǵıp, biliw teoriyasi tıykarlanıp, barlıq jaqın, óz-ara baylanıslı pánler usınıslarına tıykarlanıp, ana tili oqıtıw metodikası óz principlerın islep shıǵadı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1.Baslawish klaslarda ana tilin oqitiw metodikasi. A.Pirniyazova,Q.pirniyazov,K.Bekniyazov Toshkent 2008